

TÜM ODALAR
(Genel Sekreterlik)

TOBB
TÜRKİYE
ODALAR VE BORSALAR
BİRLİĞİ

Tarih :
Sayı : 61828824-100-
Konu : Makedonya ve Moldova STA'larında
Hizmet Ticareti

İlgi : Ticaret Bakanlığı'ndan alınan 27.08.2021 tarihli ve 66751644 sayılı yazı.

İlgi'de kayıtlı yazıda, Ticaret Bakanlığı tarafından ülkemiz ile Makedonya ve Moldova arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşmalarına, "hizmet ticareti" bölümlerinin eklenmesine ilişkin çalışmaların yapıldığı belirtilmiştir.

Yazıda, söz konusu ülkelerin hizmet ticareti alanında hedef ve/veya potansiyel taşıyan ülkeler olduğunun düşünüldüğü; bu nedenle müzakere sürecinin ülkemiz ve hizmet sunucularımızın çıkarları çerçevesinde etkin/verimli bir şekilde yürütülebilmesinin önem taşıdığı bilgisi verilmiştir.

Yazıda devamla, müzakere süreci için ekte bir örneği iletilen soru formunda yer alan başlıklar kapsamındaki bilgilere ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Bu itibarla, müzakerelerde ele alınmasında fayda görülen sektör ve konulara ilişkin soru formundaki ilgili başlıklara yönelik görüş, öneri ve değerlendirmelerinizin **8 Eylül 2021** tarihine kadar **word (.doc) dosyası olarak** Birliğimize (ozlem.ozkan@tobb.org.tr) iletilmesini önemle rica ederim.

Saygılarımla,

e-İmza

Ali Emre YURDAKUL
Genel Sekreter Yardımcısı

EK:Makedonya-Moldova STA_Hizmet Ticareti_ Soru Formu (3 sayfa)

Evrakı Doğrulamak İçin : <http://belgedogrula.tobb.org.tr/dogrula.aspx?eD=BSU4DJLHHZ>

Dumlupınar Bulvarı No:252 (Eskişehir Yolu 9. Km.) 06530 /ANKARA

Tel: +90 (312) 218 20 00 (PBX) • Faks: +90 (312) 219 40 90 - 91 - 92

E-Posta: info@tobb.org.tr • Web: www.tobb.org.tr • KEP: tobb@hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için: Özlem ÖZKAN Tel: 0312 218 2233

E-Posta: ozlem.ozkan@tobb.org.tr

Birliğimizde
ISO 9001:2015
Kalite Yönetim
Sistemi
uygulanmaktadır

MAKEDONYA VE MOLDOVA İLE HİZMET TİCARETİ ANLAŞMASI

Veri Talebi

1- Makedonya ve Moldova'da:

- 1.1 İnşaat
- 1.2 Teknik müşavirlik (mimarlık ve mühendislik hizmetleri)
- 1.3 Sağlık
- 1.4 Eğitim
- 1.5 Yazılım, bilgisayar oyunları
- 1.6 Turizm (otel, restoran, seyahat acentesi vb.)
- 1.7 Taşımacılık (hava, deniz- yük+yolcu)
- 1.8 Havaalanı, tren garı ve terminal işletmeciliği
- 1.9 Havaalanı yer hizmetleri
- 1.10 Hava araçları teknik bakım-onarım
- 1.11 Toptan ve perakende dağıtım (tüm mağaza, market, avm, toptan satış, hal, araç galerileri, eczaneler, soğuk hava deposu vb.)
- 1.12 Gayrimenkul satış, pazarlama ve aracılık
- 1.13 Dizi-film
- 1.14 Bankacılık ve sigortacılık
- 1.15 Madencilik
- 1.16 Ar&ge ve danışmanlık
- 1.17 Hukuk ve muhasebecilik
- 1.18 Enerji (elektrik, doğalgaz, petrol vb.)
- 1.19 Reklamcılık
- 1.20 Spor ve kültürel
- 1.21 Telekomünikasyon
- 1.22 Basın-yayın, radyo- ve televizyon, medya
- 1.23 E-ticaret ve internet hizmetleri
- 1.24 Bakım-onarım, teknik-servis
- 1.25 Çağrı merkezleri
- 1.26 Tersanecilik, gemi yapım, tamir ve bakımı
- 1.27 diğer

alanındaki hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren firmalarımız, ciroları, pazar payları, yatırım miktarları, çalıştırdıkları Türk işçi sayısı ile varsa diğer bilgiler.

- 2- Ülkemizde faaliyet gösteren Makedonya ve Moldova sermayeli firmaların sektörleri, pazar payları, ciroları, yatırım miktarları ve Türk+yabancı istihdam rakamları ile varsa diğer bilgiler.
- 3- Makedonya ve Moldova'da eğitim gören Türk öğrenci sayıları
- 4- Türkiye'de eğitim gören Makedonya ve Moldova vatandaşlarının sayısı
- 5- Makedonya ve Moldova'da hizmet sunan Türk sağlık personelinin (doktor, hemşire, hastane personeli, diş hekimi, veteriner vb.) sayıları

- 6- Türkiye’de çalışan Makedonya ve Moldova vatandaşı yabancı çalışanların sayıları ve hangi sektörlerde çalıştıklarını gösterir matris
- 7- Makedonya ve Moldova’ya ülkemizce verilen hibe tutarları
- 8- Makedonya ve Moldova’ya diğer ülkelerce verilen yardımlar ve hibe tutarları ve hangi alanlarda yardım/hibe verildiği
- 9- Makedonya ve Moldova kamu ihale pazarlarının büyüklüğü ve kamu ihalelerinde projelerin sektörlerle ve milliyete göre yüzde dağılımı
- 10- Makedonya ve Moldova’dan ülkemize gelen turist sayıları, geliş amacına göre toplam turizm gelirleri
- 11- Makedonya ve Moldova’ya giden ülkemiz turistlerinin sayıları, çıkış amacına göre toplam turizm giderleri
- 12- Ülkemiz yatırımcılarının/hizmet sunucularının güçlü/rekabetçi oldukları sektörler
- 13- Ülkemiz yatırımcılarının/hizmet sunucularının rekabetçi oldukları ancak varlık gösteremedikleri sektörler ile söz konusu durumun sebepleri
- 14- Makedonya ve Moldova’da diğer yabancı yatırımcıların/hizmet sunucularının varlık gösterdikleri /rekabetçi oldukları sektörler,

Hizmet Sunumuna Yönelik Engeller

- 1- Makedonya ve Moldova’da:

- 1.1 Şirket kurmaya yönelik engeller (yabancı sermayenin kısıtlanması, ortak girişim kurma zorunluluğu, yerli gerçek ve tüzel kişilerle çalışma zorunluluğu, şirket sayısının kısıtlanması, çalıştırılacak personel sayısının kısıtlanması vb)
- 1.2 Mağaza ve market gibi perakende satış işletmelerinin sayısına yönelik kısıtlamalar
- 1.3 Yönetim kurulu üyeleri ve şirket müdürlerine yönelik ayrımcı uygulamalar ve yerleşiklik zorunluluğu bulunması
- 1.4 Asgari sermaye şartı
- 1.5 Yatırım izin sistemi varsa keyfi verilmesi/ ekonomik katkı varsa izin verilmesi,
- 1.6 Karların transferinde yaşanan sorunlar
- 1.7 Sermaye piyasası araçlarının sahipliğinde ayrımcı uygulamalar (yabancılar kamu fon araçlarına sahip olamaz gibi)
- 1.8 Birleşme ve satın almalara ilişkin kısıtlamalar
- 1.9 Gayrimenkul edinimine ilişkin kısıtlar
- 1.10 Yabancı çalışma izinleri ve oturma izinlerinde yaşanan sıkıntılar
- 1.11 Çalışma vizelerinin alınmasında yaşanan sıkıntılar
- 1.12 Yerli personel çalıştırma zorunluluğu
- 1.13 Yerli girdi kullanma zorunlulukları
- 1.14 Sosyal sigorta mevzuatına ilişkin sorunlar
- 1.15 Vergi mevzuatına ilişkin sorunlar
- 1.16 Bürokratik işlemlerden kaynaklanan sorunlar
- 1.17 Yerli yabancı ayrımı veya yerleşiklik şartı getiren tüm düzenleme ve uygulamalar
- 1.18 Diğer ülkelerin hizmet sunucularını kayıran rekabeti bozucu düzenleme ve ayrımcı uygulamalar

- 1.19 Devlet teşviklerinin yalnızca yerli şirketlere verilmesi
- 1.20 Temyiz hakkının olmayışı
- 1.21 Şeffaflık (düzenlemelerin halka açık olmaması, objektif ve açık kriterlerin olmayışı, düzenlemelere ilişkin taslakların halka ve yoruma açık olmayışı)
- 1.22 Karşılıklı tanımaya ilişkin sorunlar
- 1.23 Personel sayısının, hizmet işlemlerinin kısıtlanması
- 1.24 Ekonomik gereklilik testleri, emek piyasası testleri
- 1.25 Her türlü lisans ve izin alma süreçlerinde yaşanan sıkıntılar
- 1.26 Yapı ruhsatı süreçlerine ilişkin yaşanan sıkıntılar
- 1.27 Mesleklerin tanınmasına ilişkin yaşanan sıkıntılar (diploma denkliği, mesleki yeterlilik ve lisans alma süreçleri vb.)
- 1.28 Şirket kurma maliyeti
- 1.29 Şirket kurma süreçlerinin uzun sürmesi
- 1.30 Devlet tekelinin olması, tekel olan şirketlerin genel rekabet hukukuna tabi olmamaları
- 1.31 Kamu ihalelerinde ayrımcı uygulamalar
- 1.32 Havayolu taşımacılığına ilişkin sektörel sorunlar
- 1.33 Taşımacılık ve kurye hizmetleri kapsamında gümrüklerde yaşanan sorunlar
- 1.34 Rekabeti bozucu diğer düzenlemeler ve uygulamalar
- 1.35 Hizmet sunmayı zorlaştıran diğer kısıtlamalar ve sorunlar